

Wilde bijen en zo.

Daar gaat het over vanmorgen. De bijbelgedeelten die we hebben gelezen gaan eigenlijk ook over wilde bijen. Dat waren in het wild levende honingbijen. Wij hebben het vanmorgen over wilde bijen die in onze tuinen voorkomen. Solitaire bijen en Hommels.

Dit weekend is het het Open imker weekend. De bijenhoudersverenigingen timmeren extra aan de weg. Met het doel meer bekendheid te geven aan bijen en het houden hiervan.

Wanneer God, Mozes vanuit de brandende braamstruik roept en hem de opdracht geeft om zijn volk uit Egypte te leiden, dan geeft Hij ook aan wat het einddoel van de reis zal zijn; Een land vloeierende van melk en honing.

Deze belofte wordt verschillende keren herhaald.

Het beloofde land is een land met geweldige overvloed. Er is gras te over voor het vee. Bloemen zijn er zoveel dat het land overvloeit van honing.

Deze honing wordt gehaald uit bijenvolken die in het wild leven. In rotsspleten en in de bossen.

Van die natuurlijke rijkdom is helaas niet veel meer over.

Pas in 1880 is er sprake van een modern bijenteelt in Palestina.

In het oude Egypte werd er al in 2400 v Chr. aan bijenteelt gedaan. Bijenwas werd gebruikt voor het balsemen. Honing en was waren belangrijke geschenken bij vredesonderhandelingen.

Dus voor alle duidelijkheid;

Wilde bijen waar in de bijbel over wordt gesproken zijn nu de honingbijen die een imker in kasten of korven houdt. Deze bijen zijn in de loop der eeuwen gecultiveerd.

De wilde bijen waar wij het vanmorgen over hebben zijn solitaire wilde bijen of in een kolonie levende wilde bijen, de Hommels.

Deze leven in onze woonomgeving.

A decorative graphic consisting of several parallel white lines of varying lengths, slanted diagonally from the bottom right towards the top right, set against a light green background.

*Eerst een filmpje over een veel voorkomende soort,
Het metselbijtje.*

Rosse metselbij. (*Osmia rufa*)

Vliegt in de maanden april t/m juni.

Heeft een buikschuier.

Haalt tot ongeveer 200 m. vanaf zijn nest stuifmeel en nectar.

Is een uitstekende bestuiver.

*Stuifmeel, nectar en een eitje in een cel.
De leemwandjes zijn duidelijk te zien.
Na ongeveer 19 vluchten is er genoeg eten voor
het larfje.
Een vrouwtje zorgt ongeveer voor 15 cocons,
nakomelingen.
Soms hebben deze insecten veel last van mijten.*

Er komen nu een aantal soorten die je ook kunt vinden in tuin en park.

*In ons land komen zo'n 300 soorten wilde bijen voor. Ze zijn gebonden aan bepaalde planten en grondsoorten. Van de bevruchting van fruitbomen en bes dragende struiken nemen deze diertjes ong. 40% voor hun rekening.
Ze vallen niet zo op maar hun belangrijkheid is groot.*

Gouden slakkenhuisbij.

Ook een Metselbij.

Een Rode-lijst soort.

Is vanaf eind maart tot eind augustus actief.

Nestelt in het huisje van de gewone tuinslak.

*Het mannetje helpt mee om een geschikt huisje te vinden.
Vaak 4 larfjes per slakkenhuis.*

Behangersbij. (*Megachile versicolor*)

*Snijdt met de kaken kleine stukjes blad van planten.
Er zijn verschillende soorten o.a. het papaverbijtje of de grote bladsnijder.
Ze kunnen niet zoals andere bijen een gladde ondergrond oplopen.*

A J Loonstra

*Nestelt in aangeboden holtes.
Sommige soorten nestelen in losse grond en ook
wel in bloempotten.
Heeft een buikschuier, een soort shovel.
Vliegt in de maanden juli en augustus.
Ze gebruiken blad van allerlei soorten planten.*

Roodgatje (*Andrena haemorrhoa*)

Herkenbaar aan rood haar op het borststuk en een rood pluimpje aan het achterlijfspunt..

Nestelen in de grond. Is een zandbijtje.

Is na de honingbij de meest voorkomende soort.

Vliegtijd: half maart tot juli.

Dank zij deze diertjes, waar we het nu over hebben.

Gewone sachembij.

(Anthophora).

Andoornbij.

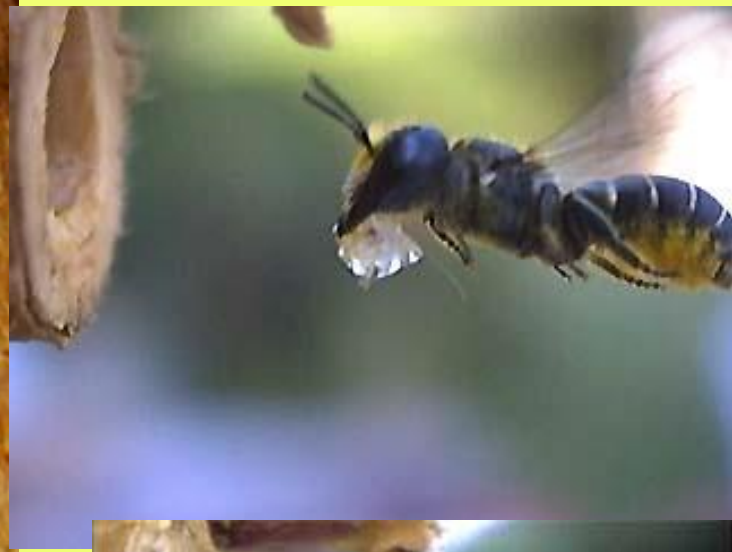
Een zandbij die vaak gebruikt maakt van de wortels van omgevallen bomen. (stobben). Leemwandjes. Je ziet ze vaak op longkruiden.

Een sachem is het opperhoofd van een indianen stam. Jac. P. Thijsse heeft deze naam bedacht. Omdat ze haartjes aan de middelste poot hebben en ook sporen aan het uiteinde. Waarvoor deze dienen is niet bekend.

Roodpotige groefbij. (*Halictus rubicundus*)

*Een zandbij die vaak tussen tegels nestelt.
Vaak denkt men dat het mierennesten zijn.
Kenmerkend zijn de witte banden en het groefje.
Is actief vanaf mei tot in september.*

Tronkenbij. (*Heriades truncorum*)

Een 6 tot 8 mm. grote buikverzamelaar.

Gebruikt hars voor de wandjes.

Vliegt van juni tot september.

Wonderlijk is dat deze hars niet aan de kaken kleeft.

Dit waren enige solitair levende bijtjes.

Op een zonnige dag zijn ze met enige moeite te vinden bij bloeiende planten. Wanneer je gebruik maakt van een zoekkaart voor wilde bijen is het helemaal prima.

Leuke dingen die ik mee maak tijdens de excursies.

Tijdens de excursie ontstaat er vaak een band.

Reacties op de vraag wie de belangrijkste man van Nederland is.

Of hoeveel bijen er in een kast zitten.

Waterpeper.

Boswachter.

Verdwaalde jongetjes.

Viervleklibelle

Hommels.

- ▶ *Nog twee van de meest algemene hommelsorten.*
- ▶ *Hommels leven in een kolonie.*
- ▶ *De koningin overwintert en begint in het voorjaar met het stichten van een kolonie.*
- ▶ *Begin september is alles weer voorbij. Er zijn jonge koninginnen geboren en deze overwinteren.*
- ▶ *In de glastuinbouw wordt gebruik gemaakt van hommelveolkjes voor bestuiving.*

Wat gebeurt er in een hommelnest.

Wanneer de koningin in maart een geschikte plaats heeft gevonden maakt ze een soort kogel. Deze bekleedt ze met was.

Daarna bouwt ze van bruine was een eibeker, 5 mm. groot en legt 5 tot 15 eitjes daar in. Deze beker is met pollen gevuld. De beker wordt met was afgedekt.

Tevens bouwt ze een 2 cm. hoge voorraad pot die met nectar wordt gevuld. Dit is de voedselreserve voor slechte dagen.

Na 3 tot 5 dagen komen de larven uit en eten de pollen voorraad op.

Dan bouwt de koningin aan de zijkant kleine was bekertjes, vult deze weer met pollen en sluit die af.

De larven eten zich door de weke was naar deze bekertjes.

Ongeveer een week later spinnen ze een cocon.

Het nest wordt steeds groter en na 3 weken worden de eerste hommels geboren.

Daarna nemen deze werksters het bouwen en eten halen van de koningin over zodat deze alleen maar eitjes meer legt.

Door verandering in de feromoonproductie legt de koningin onbevuchte eitjes. De darren. Veel voedsel geeft enige werksters die koningin worden.

De darren vliegen uit en wachten op de jonge koninginnen. Deze worden bevrucht en overwinteren. De oude koningin sterft.

Verdedigings houding

Aardhommel. (*Bombus terrestris*)

De koningin vliegt al in het vroege voorjaar.

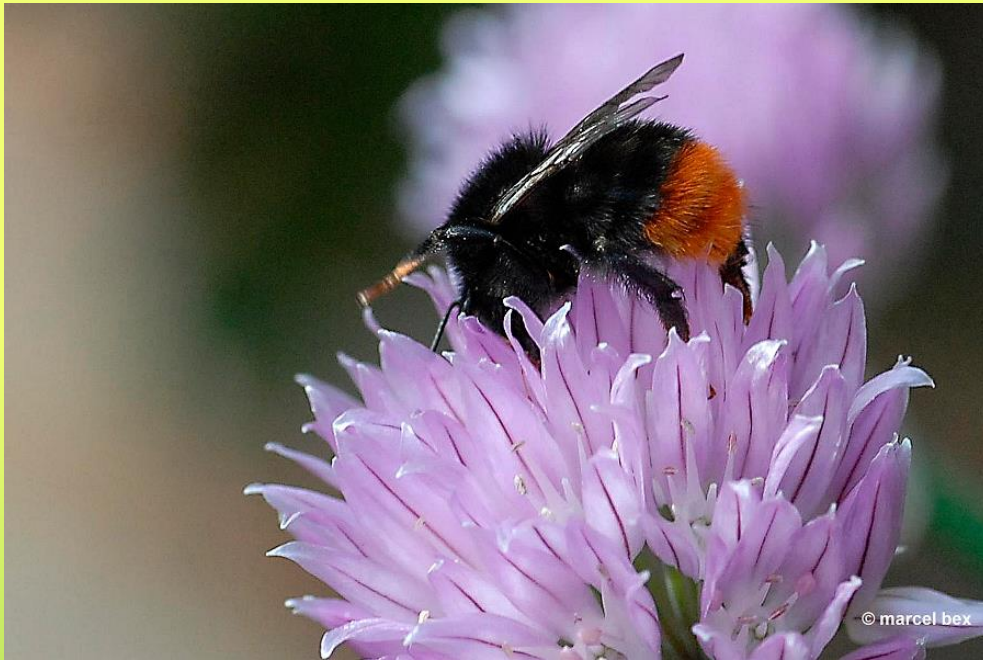
Een kolonie blijft maar klein.

Vaak zit het nest in een verlaten muizenhol.

Hommels hebben geen dans zoals honingbijen.

Wel maken ze een achtvorm.

Steenhommel. (*Bombus lapidarius*)

Herkenbaar aan het rode kontje.

Nestelt graag in een vogelnestkastje.

Hommels vliegen al bij lage temperaturen omdat hun pels bescherming biedt.

*Vijanden van een hommelskolonie:
Koekoekshommel,
Zwartspruietwasmot, (Liftkevertje)
Hommelreus,
Blaaskopvlieg, een endoparasiet, een
wolf in schaapskleren
Hommelwasmot,
Mijten.*

Met een beetje inspanning moet het lukken om een “Wilde bijenhotel” te maken. Ook een leuk werkje wanneer er kleinkinderen logeren.

- ▶ *De leefomgeving van deze insecten die we hebben besproken staat behoorlijk onder druk.*
  - ▶ *Door het verdwijnen van drachtplanten en het anders inrichten van tuinen, verslechtert hun leefomgeving.*
  - ▶ *We kunnen helpen door nestgelegenheid aan te bieden en ook door tuinen bijvriendelijk in te richten.*
  - ▶ *Nog een tip: geniet van deze zeer nuttige insecten in tuin of park.*
-

Tot slot.

In de bergrede betreft Jezus de natuur in zijn levenslessen. Let op de vogels en kijk eens naar de bloemen. Hoe prachtig God het heeft gemaakt. Maak je maar geen zorgen want God houdt veel van jullie en zal zeker voor je zorgen. Maak je maar geen zorgen voor morgen. Maar er is veel veranderd sinds Jezus de mensen toesprak van af de berghelling. Misschien moeten we ons toch wel een beetje zorgen maken. Zorgen over de natuur, over het milieu, over wat er op ons af komt. Wat is er straks nog over voor onze kleinkinderen? Ik hoop dat deze presentatie die we hebben gezien ons kan inspireren de planten en dieren een beetje te helpen. U en ik zouden het kunnen zien als een opdracht. Een opdracht van onze Schepper. Amen.